

Andy Warhol, Dalí i el naixement de l'artista mediàtic

Fa vint-i-cinc anys va morir Andy Warhol, l'artista que va elevar a la categoria d'art –i de bon negoci– els objectes més quotidians. Al marge de paral·lelismes artístics i de l'amistat que els unia, amb Dalí compartia una especial habilitat per a l'autopromoció, l'èxit social i la provocació. I la genialitat.

Abs, ser artista era sinònim de passar gana, tenir una ànima turmentada, ser incomprès i, probablement, morir de manera suïcida. És clar que aquesta és una imatge mental nascuda arran del romanticisme, però ben pocs artistes havien reunit, fins aleshores, una considerable fortuna gràcies als seus dots artístics. Tampoc consta cap artista en el santoral catòlic, com a molt un beat, fra Angèlic. Així doncs, no és gens estrany que, quan algú anunciava als seus pares que volia ser artista, aquests no dubtesin a treure-li-ho del cap encara que fos a bufetades.

Això, és clar, era abans d'Andy Warhol. Fill d'una modesta família d'eslovacs, aconseguí industrialitzar l'art amb majúscules i convertir-se, amb permís de Salvador Dalí, en el primer artista mediàtic. Quan morí, el 1987, a causa de les complicacions d'un postoperatori, dues mil celebritats assistiren al seu funeral catòlic. Deixà una herència d'uns cent milions de dòlars i una col·lecció d'objectes prou àmplia –art indígena americà, Déco, picassos, rellotges d'or, records de Miss Piggy, capses de llauana, etc.– per ser comparat amb el Ciutadà Kane.

Qui més qui menys ha sentit parlar d'Andy Warhol: aquell artista mediàtic que seria imatges de Marilyn Monroe, llauanes de Sopa Campbell's, ampolles de Coca-Cola, bitllets de dòlar, cadires elèctriques, i que aparegué en nombro-

sos programes i sèries de televisió, com per exemple, *Vacaciones en el mar*.

Amb Warhol s'imposa la idea de l'artista com a obra d'art en si mateix. Qualsevol objecte que l'artista elevi, encara que sigui verbalment, a la categoria d'obra d'art, queda convertit automàticament en obra d'art gràcies a un procediment especulatiu que enfonsa les arrels en el mite del rei Mides. Ningú no sabia què feia exactament Andy Warhol: ordenava com realitzar les seves pintures, dirigia pel·lícules *underground*, produïa grups de rock, dissenyava anuncis, editava una revista i assistia a moltes festes de gent rica i famosa.

Warhol era, d'ofici, un magnífic publicista que es passà al món de l'art el 1960. Tenia una gran intuïció i defugia teoritzar sobre res. Una conversa amb ell s'omplia sempre de "mmm", "uauh!" i "ah, sí?", però se li han dedicat més estudis semiòtics que a Kandinsky, capdavanter de l'abstracció que escriví a bastament sobre el seu art. Els seus dos grans temes van ser la mort i el menjar produït industrialment. La seva aspiració principal, ser una celebritat. I la seva filosofia artística, "pintar com una màquina".

No va reconèixer mai mestres, ni tampoc no deixà deixebles, un cas força corrent en l'art del segle XX. Però la seva actitud artística té dos referents bàsics: Marcel Duchamp i Salvador Dalí. De

Salvador Dalí, Gala i Andy Warhol en un dels sopars que organitzava el pintor català tots els diumenges. Tots dos artistes necessitaven sentir-se voltats permanentment d'una cort d'ajudants, acompanyants i adúladors que utilitzaven per accentuar el seu prestigi com a creadors de *glamour*.

Duchamp va aprendre el perfeccionament de la llei del mínim esforç i el concepte de "ready made" —qualsevol objecte, modificat o no, pot ser elevat a obra d'art per voluntat de l'artista—. I de Dalí gairebé tot el que respecta a l'autopromoció i a l'èxit social.

De fet, hi ha nombrosos paral·lelismes entre Salvador Dalí i Andy Warhol, més enllà de la seva veritable i continuada amistat. Tots dos eren catòlics: Dalí no practicant i sense fe, esbombava les seves teories sobre el misticisme; Warhol —que mai no deixà d'assistir els diumenges a missa—, no menciona enlloc la seva religió. Tots dos entenen l'art com a recreació de la vida, no com a substitució ni explicació d'una realitat. I l'acte sexual com quelcom esgotador i estèril, oposat al sublim *voyeurisme*. Tots dos creien en la figuració, en un moment en què no ser abstracte equivalia a nedar contra el corrent de l'evolució artística. Tots dos mantien una nombrosa cort d'ajudants, mitjancers, acompanyants i adúladors.

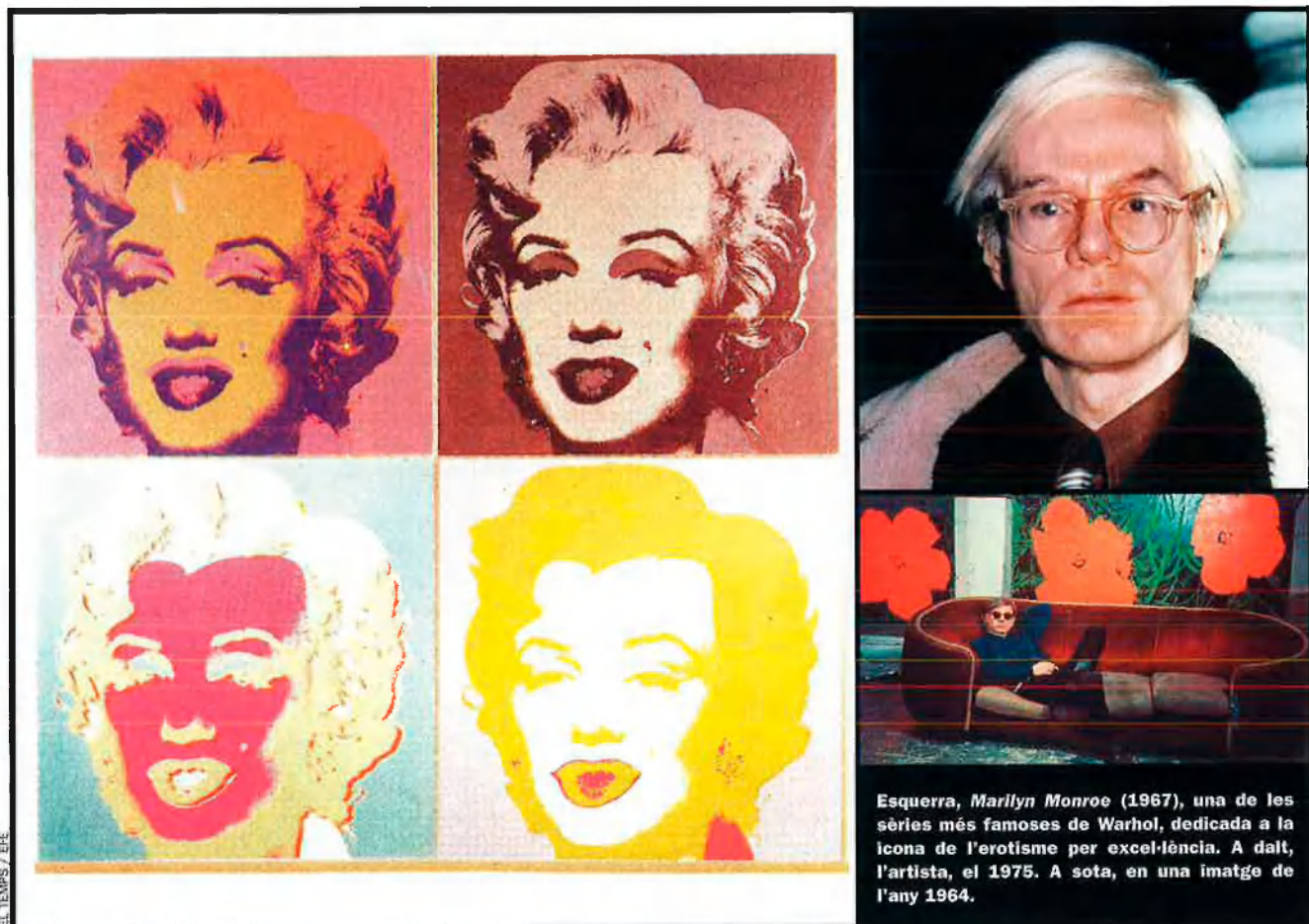
Tots dos anaren més enllà de la pintura, escrivint, il·lustrant, editant revistes, produint discos, treballant en el món del cinema i realitzant nombrosos anuncis publicitaris —fins i tot per a televisió—. Tots dos sentien un terror cerval a la mort, materialitzada en el mite del desaparegut primer Salvador, en el cas de Dalí, i gai-

“La màxima de Warhol per triomfar era ‘ser la cosa inoportuna en el lloc oportú, i la cosa oportuna en el lloc inoportú’”

rebé consumada per Warhol després de l'atemptat que patí a mans de l'activista feminista Valerie Solanas. Però, per damunt de tot, Warhol descobreix en Dalí l'artista mediàtic, l'home de món apolític i amoral adorador de la riquesa i el *glamour*, capaç de tenir tothom a l'aguait del seu proper moviment, any rere any.

Però, què fa d'Andy Warhol un artista encara més universal que Salvador Dalí? Doncs, en poques paraules, el fet de pintar icones contemporànies que ningú no necessita interpretar perquè ja tothom coneix. I les presenta d'una manera molt senzilla, sense gairebé intervenció humana —ni signatura—, més enllà d'uns camps de colors tan cridaners com atractius, vocejant el *kitsch*. Fer un Warhol és tan fàcil que gairebé no hi ha diferències entre original i còpia.

Warhol exposà les seves primeres obres pop a l'aparador dels grans magatzems de la Cinquena Avinguda novaiorquesa, Bonwit Teller, el 1961, vint-i-dos anys després que ho fes Dalí —i acabés empre-

EL TEMPS / EFE

Esquerra, Marilyn Monroe (1967), una de les sèries més famoses de Warhol, dedicada a la icona de l'erotisme per excel·lència. A dalt, l'artista, el 1975. A sota, en una imatge de l'any 1964.

sonat per haver-ne trencat la lluna. Es tractava d'ampliacions de vinyetes dels seus còmics preferits, com *Dick Tracy* o *Superman*. Al 1960 pintà la seva primera ampolla de Coca-cola, disset anys després de la que penja entre els atletes de la daliniana *Poesia d'Amèrica*. I al 1962, pinta *Big Campbell's Soup Can. 19 C.*, la primera natura morta de menjar enllaunat! Warhol pinta el que menja –i li agrada–; a casa seva, des de petit, es consumien tones de llaunes de sopes preparades Campbell's. També pinta llaunes de préssecs en almíbar DelMonte i bitllets de dòlar. Dalí, en desembarcar per primera vegada a Nova York, mostra a la premsa el diminut retrat de Gala amb dues costelles de xai damunt l'esquena. En veure's forçat a explicar el significat, argumenta: "M'agrada Gala i m'agraden les costelles de xai. Per què no pintar-les plegades?" Dalí proclamà "la bellesa serà comestible o no serà!", i Warhol estén el concepte al desig, i pinta exvots artístics.

Dalí havia descobert, a la darrerria dels anys vint, la "poesia de l'útil estandarditzat". Warhol la desenvolupà, l'adaptà al mercat americà, i la va actualitzar en els següents termes: "Pots estar mirant la televisió i veure Coca-Cola, i pots saber que el president beu Coca-Cola, Liz Taylor beu Coca-Cola i, pensa-ho, tu també pots beure Coca-Cola. Una Coca-Cola és una Coca-Cola, i cap quantitat de diner pot brindar-te una millor Coca-Cola que la que està bevent el captaire de la cantonada."

Per cert, Warhol també passarà a la història per condensar el seu pensament en una sèrie d'eslògans inoblidables. El més conegut d'aquests profetitzava que "tothom serà algun dia famós durant quinze minuts" –minut amunt, minut avall–. La seva màxima per triomfar era "ser la cosa inoportuna en el lloc oportú, i la cosa oportuna en el lloc inoportú".

Sempre anava amb un aparell enregistrator de la realitat al damunt, ja fos

una càmera de fotografariar, una càmera de cinema o de vídeo, o una gravadora. D'aquesta manera, des d'aleshores, "res més no tornà a ser un problema perquè un problema simplement volia dir una bona cinta d'enregistrar, i quan un problema es transforma en una bona cinta, llavors deixa de ser un problema".

Warhol visualitza aquest nihilisme latent en la cultura occidental que transforma atemptats com el de les Torres Bessones de Nova York, o la mateixa guerra de l'Iraq, en hipnòtics fenòmens estètics. La seva peculiar manera d'expressar-ho és la seva principal aportació a la història de l'art: "Hi ha tantes cançons sobre l'amor. Però l'altre dia em va commoure rebre la lletra d'una cançó en què l'autor deia que res no li importava, i jo tampoc. Aconseguia realment expressar la idea que realment no li importava".

Ricard Mas Peinado